

OLIMPIADA DE MATEMATICĂ
ETAPA LOCALĂ - CLASA A XI-A

SOLUȚII ȘI BAREM ORIENTATIV

Problema 1. Se consideră matricea $A \in M_2(\mathbb{Z})$ astfel încât $\det A = 9$. Arătați că $\det(A^2 + 5A + 9I_2)$ este un pătrat perfect.

,Supliment Gazeta Matematică nr 11\2023

Soluție: Aplicăm teorema lui Hamilton-Cayley, $A^2 - (TrA)A + (\det A)I_2 = O_2$, rezultă
 $A^2 + 9I_2 = (TrA)A$. $Tr(A) \in \mathbb{Z}$, $[Tr(A) + 5] \in \mathbb{Z}$, $[3Tr(A) + 15] \in \mathbb{Z}$, deoarece $A \in M_2(\mathbb{Z})$, ...2p.
 $\det(A^2 + 5A + 9I_2) = \det[(TrA)A + 5A] = \det[(Tr(A) + 5)A] = (Tr(A) + 5)^2 \det A = 9(Tr(A) + 5)^2$, ...4p
 $\det(A^2 + 5A + 9I_2) = [3Tr(A) + 15]^2$ este un pătrat perfect. 1p

Problema 2. Fie șirul cu termenul general, $a_n = \frac{(2n+1) \cdot (n^2 - 2n + 2)}{(n^2 + 1) \cdot (n^4 + 4)}$, $(\forall) n \geq 1$.

a) Să se calculeze $\lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n a_k$.

b) Să se demonstreze inegalitatea: $\prod_{k=1}^n (1 + a_k) < \sqrt{e}$.

Prof. George-Florin Șerban, Brăila

Soluție: $x^4 + 4 = x^4 + 4x^2 + 4 - 4x^2 = (x^2 + 2)^2 - (2x)^2 = (x^2 + 2x + 2) \cdot (x^2 - 2x + 2)$
 $\frac{(2x+1) \cdot (x^2 - 2x + 2)}{(x^2 + 1) \cdot (x^4 + 4)} = \frac{(2x+1) \cdot (x^2 - 2x + 2)}{(x^2 + 1) \cdot (x^2 - 2x + 2) \cdot (x^2 + 2x + 2)} = \frac{2x+1}{(x^2 + 1) \cdot (x^2 + 2x + 2)}$, ...1p
 $\frac{(2x+1) \cdot (x^2 - 2x + 2)}{(x^2 + 1) \cdot (x^4 + 4)} = \frac{(x^2 + 2x + 2) - (x^2 + 1)}{(x^2 + 1) \cdot (x^2 + 2x + 2)} = \frac{1}{x^2 + 1} - \frac{1}{(x+1)^2 + 1}$, ...1p
 $\sum_{k=1}^n a_k = \sum_{k=1}^n \left(\frac{1}{k^2 + 1} - \frac{1}{(k+1)^2 + 1} \right) = \frac{1}{2} - \frac{1}{(n+1)^2 + 1}$, rezultă $\lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n a_k = \frac{1}{2}$, ...2p.
Folosim inegalitatea $\ln(1+x) \leq x$, $(\forall) x > 0$, ...1p
 $\ln \prod_{k=1}^n (1 + a_k) = \sum_{k=1}^n \ln(1 + a_k) \leq \sum_{k=1}^n a_k = \sum_{k=1}^n \left(\frac{1}{k^2 + 1} - \frac{1}{(k+1)^2 + 1} \right) = \frac{1}{2} - \frac{1}{(n+1)^2 + 1} < \frac{1}{2} = \ln \sqrt{e}$,
rezultă $\prod_{k=1}^n (1 + a_k) < e^{\frac{1}{2}} = \sqrt{e}$, ...2p

Problema 3. Fie șirul $(a_n)_{n \geq 0}$ definit astfel: $a_0 = 0, a_{n+1} = e^{a_n} + 1, (\forall) n \in N$. Calculați $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n$ și

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\ln a_{n+1}}{a_n}.$$

Prof. Carmen Botea și Viorel Botea, Brăila

Soluție: Folosim inegalitatea $e^x \geq x+1, (\forall) x \in R$. $a_{n+1} - a_n = e^{a_n} - a_n + 1 \geq a_n + 1 - a_n + 1 = 2 > 0$, $a_{n+1} > a_n, (\forall) n \in N$, deci șirul este strict crescător și există $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = a$. Dacă $a \in R$, trecem la limită în relația de recurență și obținem, $a = e^a + 1$, fals, deoarece $a = e^a + 1 \geq a + 1 + 1 = a + 2$. Demonstrăm prin inducție matematică $P(n) : a_n \geq 0, (\forall) n \in N$.

I. $P(0) : a_0 = 0 \geq 0$, adevărat.

II. $P(k) \Rightarrow P(k+1), P(k+1) : a_{k+1} \geq 0, (\forall) n \in N$. $a_{k+1} = e^{a_k} + 1 > 0 + 1 = 1 \geq 0$, adevărat. Rezultă

$$\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = \infty, \dots \dots \dots 3p$$

Demonstrăm inegalitatea $a_{n+1} \leq e^{a_n+1}, (\forall) n \in N$. Rezultă $e^{a_n} + 1 \leq e^{a_n+1}, e^{a_n}(e-1) \geq 1$, adevărat deoarece $e^{a_n} \geq e^0 = 1$ și $e-1 \geq 1$, adică $e \geq 2$, adevărat. Demonstrăm inegalitatea $a_{n+1} > e^{a_n}, (\forall) n \in N$.

$a_{n+1} = e^{a_n} + 1 > e^{a_n}, (\forall) n \in N$, adevărat. Am demonstrat că $e^{a_n} < a_{n+1} \leq e^{a_n+1}, (\forall) n \in N$, rezultă

$$\ln e^{a_n} < \ln a_{n+1} \leq \ln e^{a_n+1}, a_n < \ln a_{n+1} \leq a_n + 1, 1 < \frac{\ln a_{n+1}}{a_n} \leq 1 + \frac{1}{a_n}, (\forall) n \in N^*, \lim_{n \rightarrow \infty} (1 + \frac{1}{a_n}) = 1, \text{ din}$$

criteriul cleștelui, rezultă că $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\ln a_{n+1}}{a_n} = 1, \dots \dots \dots 4p$

Problema 4. Fie matricea $A = \begin{pmatrix} 2023 & 2024 & 2024 \\ 2024 & 2023 & 2024 \\ 2024 & 2024 & 2023 \end{pmatrix}$. Demonstrați că $Tr(A^{2024} - I_3) : 2024$.

Prof. George-Florin Șerban, Brăila

Soluție: Fie matricele $B = \begin{pmatrix} 2 & -1 & -1 \\ -1 & 2 & -1 \\ -1 & -1 & 2 \end{pmatrix}, C = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 \end{pmatrix}, BC = CB = O_3$. Scriem $A = aB + bC$,

$a, b \in R$, rezultă $2a + b = 2023, -a + b = 2024$, deci $a = \frac{-1}{3}, b = \frac{6071}{3}$. $B^2 = 3B, C^2 = 3C$, prin calcul

direct. Se demonstrează ușor prin metoda inducției matematice că $B^n = 3^{n-1}B, C^n = 3^{n-1}C, \dots \dots \dots 2p$

Aplicăm binomul lui Newton la matrice, $A^n = (\frac{-1}{3}B + \frac{6071}{3}C)^n = \sum_{k=0}^n C_n^k (\frac{-1}{3}B)^{n-k} (\frac{6071}{3}C)^k,$

$$A^n = (\frac{-1}{3}B)^n + (\frac{6071}{3}C)^n + \sum_{k=1}^{n-1} C_n^k (\frac{-1}{3}B)^{n-k} (\frac{6071}{3}C)^k = \frac{(-1)^n}{3^n} 3^{n-1}B + \frac{(6071)^n}{3^n} 3^{n-1}C +$$

$$+ \sum_{k=1}^{n-1} C_n^k (\frac{-1}{3})^{n-k} (\frac{6071}{3})^k B^{n-k-1} (BC) C^{k-1} = \frac{(-1)^n}{3} B + \frac{(6071)^n}{3} C = A^n, A^{2024} = \frac{1}{3}B + \frac{6071^{2024}}{3}C, \dots 3p$$

$$Tr(A^{2024} - I_3) = Tr(A^{2024}) - Tr(I_3) = 2 + 6071^{2024} - 3 = (M_{2024} - 1)^{2024} - 1 = M_{2024} + 1 - 1 = M_{2024} : 2024, \dots 2p$$